

Postacie niewydolności oddechowej

Andrzej Tłustochowicz

**Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii
Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w Tychach**

Prawidłowa funkcja płuc

- dostarczenie tlenu i eliminacja dwutlenku węgla
- homeostaza ustrojowa
- prawidłowa równowaga kwasowo-zasadowa

Wartości optymalne:

- paO_2 – 60-100 mmHg (8-13 kPa)
- $paCO_2$ - 35-45 mmHg (4,6-6 kPa)

Niewydolność oddechowa

- Stan, w którym pacjent nie jest w stanie wykonać niezbędnego wysiłku oddechowego dla utrzymania wystarczającej wymiany gazowej, niemożliwe staje się dostarczenie odpowiedniej ilości tlenu oraz eliminacja powstającego dwutlenku węgla
- upośledzenie wymiany gazowej
- układ oddechowy niezdolny do zapewnienia adekwatnej wymiany O_2 i CO_2 pomiędzy otoczeniem a tkankami
- hipoksja tkankowa - kwasica – zgon

Niewydolność oddechowa

- Podział
- Objawy
- Ogólne zasady leczenia
- Szczególne postacie

Niewydolność oddechowa

- Podział
- Objawy
- Ogólne zasady leczenia
- Szczególne postacie

Podział klasyczny

1. Postać obturacyjna (zwężenie dróg oddechowych)
2. Postać nieobturacyjna
  - a) restrykcyjna – upośledzenie elastyczności płuc lub klatki piersiowej
  - b) hipodynamiczna – upośledzenie funkcji mięśni oddechowych pierwotne lub wtórne (choroby centralnego i obwodowego układu oddechowego)

W praktyce klinicznej często istnieją formy mieszane.

Przyczyny

```
graph TD; A([Przyczyny]) --> B([Wzrost CO2]); A --> C([Utrudnione natlenianie]); B --> D[Zaburzenia ośrodka oddechowego]; B --> E[Zaburzenia mechaniki klatki piersiowej]; C --> F["(w stanach ciężkich również wzrost CO2!)"]
```

Wzrost CO₂

**Zaburzenia ośrodka
oddechowego**

**Zaburzenia mechaniki
klatki piersiowej**

Utrudnione natlenianie

(w stanach ciężkich również wzrost CO₂!)

Choroby związane ze wzrostem CO₂

1. Choroby zaburzające czynność ośrodka oddechowego:

- hipowentylacja pochodzenia ośrodkowego
- organiczne uszkodzenie ośrodka oddechowego (guzy, udar)
- zatrucia lekami (narkotycznymi i innymi)
- przedłużone działanie leków anestetycznych

↑CO₂

Choroby związane ze wzrostem CO₂

2. Choroby upośledzające mechanikę klatki piersiowej

Uszkodzenie nerwów i mięśni

Zespół Guillain-Barre

Zapalenie rogów tylnych rdzenia kręgowego

Urazy rdzenia kręgowego

Obniżenie poziomu potasu lub fosforu

Stwardnienie rozsiane

Ciężkie wyniszczenie

Zatrucie jadem kiełbasianym

Miastenia

Różne

Niewydolność tarczycy

Skrzywienie kręgosłupa

Wysiłek opłucnowy

Złamanie żeber

Znaczna otyłość

Wysiłek otrzewnowy

Zwłóknienie opłucnej

↑CO₂

Choroby związane z utrudnionym natlenianiem

(w stanach ciężkich także ze wzrostem CO₂!)

ARDS

Zatorowość płuc

Odma opłucnowa

Niedodma

Zapalenie płuc

Astma oskrzelowa

Przewlekły nieżyt oskrzeli

Rozstrzenie oskrzeli

Zwłóknienie płuc

COPD

↓O₂

Niewydolność oddechowa

- Podział
- **Objawy**
- Ogólne zasady leczenia
- Szczególne postacie

Objawy niewydolności oddechowej

1. Niedotlenienie - hipokseミア

- Zaburzenie stosunku wentylacji do perfuzji $V/Q = 0,8$
Daremna wentylacja (zatorowość, rozedma)
- Przepięk krwi nieutlenowanej przez płuca $Q_s/Q_t = 3-6\%$
Daremna perfuzja (niedodma, odma), jeśli wynosi $>30\%$ nie można go skorygować zwiększeniem FiO_2 , westchnienia, rekrutacja pęcherzyków
- Utrudniona dyfuzja
Zwłóknienie płuc, zwiększony rzut serca
- Hipowentylacja

Objawy niewydolności oddechowej

2. Wzrost prężności CO₂ - hiperkapnia

Objętość oddechowa $V_t = 70\%$ wentylacja pęcherzykowa V_a (2/3)
+ 30% „przestrzeń martwa” V_d (1/3)

$V_d / V_t = 0,3$ - wskaźnik przestrzeni martwej

Anatomiczna przestrzeń martwa jest stała – 2 ml/ kg mc

Wentylacja pęcherzykowa to ta część wentylacji minutowej która bierze udział w wymianie gazowej

$$V_a = f \times (V_t - V_d)$$

CO₂ to najlepszy wskaźnik wentylacji pęcherzykowej.

Zmniejszenie wentylacji pęcherzykowej prowadzi do wzrostu CO₂

Wentylacja pęcherzykowa

$$V_a = f \times (V_t - V_d)$$

Jeżeli wentylacja minutowa wynosi 6 l u chorego 70 kg ($V_d=140$ ml)

$$F = 30, \quad V_t = 200 \text{ ml}$$

$$(200-140) \times 30 = \underline{1800 \text{ ml}}$$

$$f = 10, \quad V_t = 600 \text{ ml}$$

$$(600-140) \times 10 = \underline{4600 \text{ ml}}$$

Przyspieszenie oddechu prowadzi bezpośrednio do zmniejszenia wentylacji pęcherzykowej, pogorszenia wydolności oddechowej i w konsekwencji do hiperkapnii!

Niewydolność oddechowa - objawy

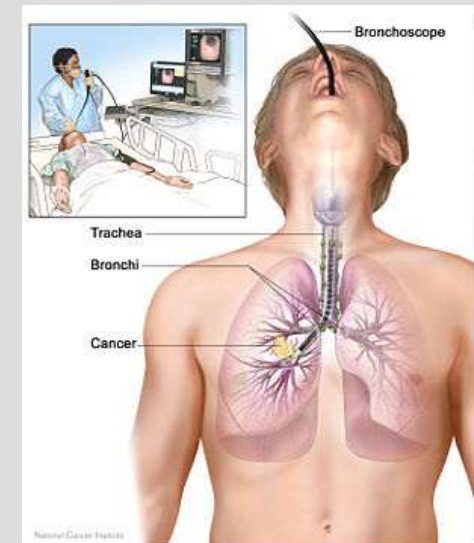
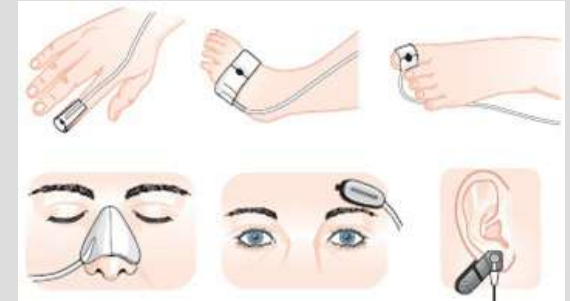
- tachypnoe $>35/\text{min}$
- trudności w mówieniu, nieefektywny kaszel
- duszność (objaw subiektywny!)
- pobudzenie, splątanie, zaburzenia świadomości, apatia
- tachykardia, nadciśnienie tętnicze
- sinica (wysycenie hemoglobiny tlenem $< 80-85\%$)
- uruchomienie dodatkowych mięśni oddechowych, skrzydełka nosa, otwarte usta, częste zwilżanie warg językiem

Niewydolność oddechowa - rozpoznanie

- Badanie fizykalne, objawy subiektywne
- Pulsoksymetria
- gazometria krwi tętniczej obrazuje głównie funkcję płuc
- gazometria żylna obrazuje głównie oksigenację tkanek i eliminację dwutlenku węgla z tkanek

$\downarrow pO_2$, $\downarrow pH$, $\uparrow pCO_2$, $\uparrow HCO$

- RTG klatki piersiowej
- spirometria
- tomografia komputerowa
- badanie bakteriologiczne
- USG

Niewydolność oddechowa

- Podział
- Objawy
- **Ogólne zasady leczenia**
- Szczególne postacie

Niewydolność oddechowa - leczenie

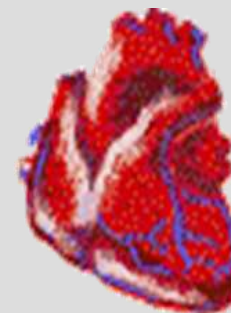
Niewydolność oddechowa – „niemożliwe staje się dostarczenie odpowiedniej ilości tlenu do tkanek”

$$DO_2 = CI \times (1,34 \times Hb \times SaO_2) + 0,003 \times PaO_2$$

520-570 ml/min/m²

Wskaźnik transportu tlenu we krwi tętniczej – oxygen delivery

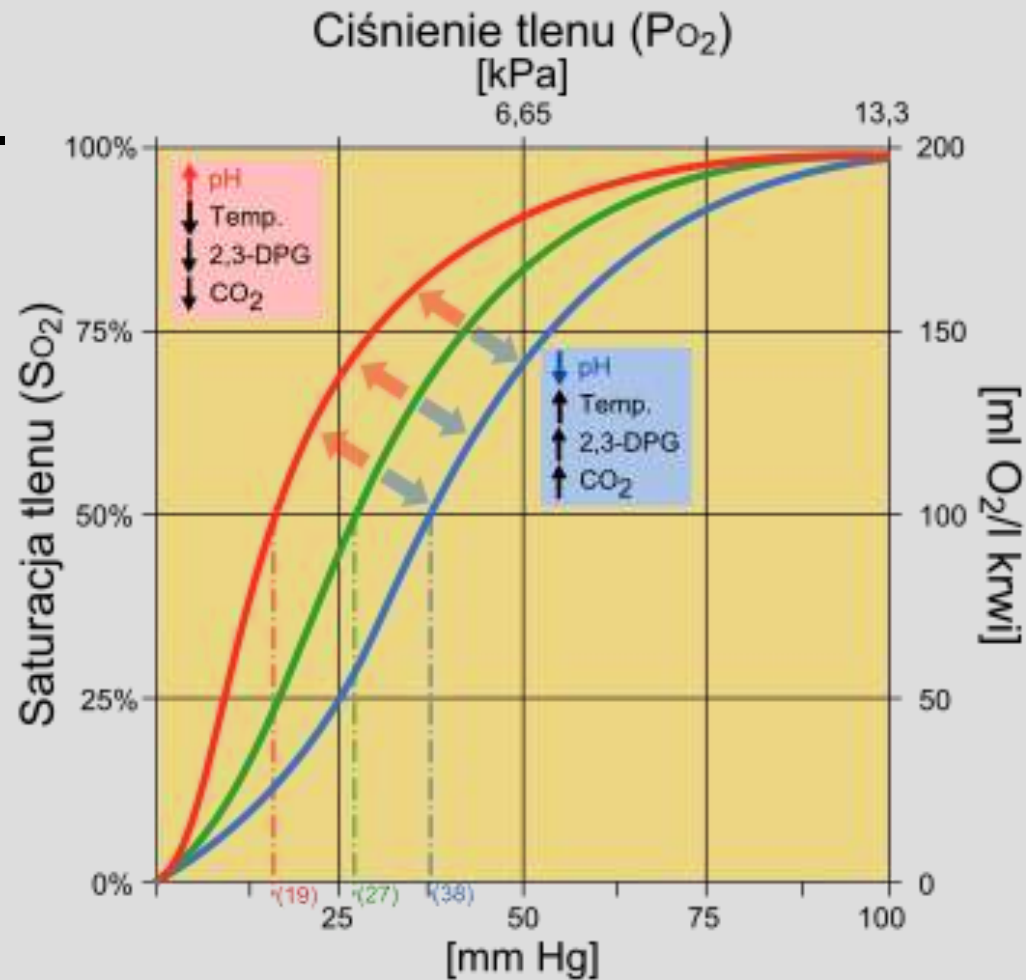
- Poprawa rzutu serca (hipoksja zastoinowa)
- Uzupelnienie hemoglobiny (hipoksja anemiczna)
- Terapia oddechowa - fizjoterapia
- Tlenoterapia (hipoksja hipoksyczna = oddechowa)
- Wentylacja zastępcza, nieinwazyjna, inwazyjna
- NO, ECMO, ECCO2-R, wentylacja płynowa

Krzywa dysocjacji hemoglobiny

Przesunięcie w prawo (kwasica, hiperkapnia, wzrost temperatury) - przy danym P_{aO_2} mniej tlenu wiąże się z Hb, więcej tlenu jest uwalniane do tkanek (efekt Bohra)

Przesunięcie w lewo (zasadowica, hipokapnia, hipotermia, niedobór 2,3 DPG) - przy danym P_{aO_2} większa ilość tlenu jest związana z hemoglobina, mniej tlenu jest oddawane tkankom

Terapia oddechowa - fizjoterapia

- drenaż ułożeniowy (uniesienie górnej połowy ciała u pacjentów po operacjach, u chorych wentylowanych respiratorem z patologią jednego płuca gorsze płuco ma być wyżej)
- oklepywanie, masaż wibracyjny ręczny lub mechaniczny
- ćwiczenia oddechowe - dmuchanie w butelkę z wodą
- nauka oddychania przeponą, zachęcanie do kaszlu
- nebulizacja (rozszerzenie oskrzeli, zmniejszenie gęstości wydzieliny), odsysanie treści żołądkowej i poprawa perystaltyki
- obniżanie temperatury ciała (zapotrzebowanie na tlen)

Tlenoterapia

- Strategia stopniowego wspomagania oddechu
- Terapia niskimi stężeniami tlenu do $FiO_2 - 0,4$
- Terapia wysokimi stężeniami tlenu

Cewniki donosowe
 maski twarzowe
 maski Venturiego
 maski bez oddechu
 zwrotnego
 respirator

Przepływ l/min

1-5

8-15

4-12

4-10

21-100

FiO_2

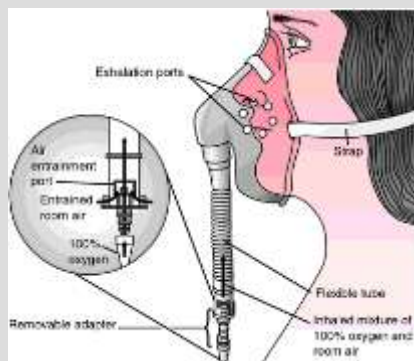
0,21-0,4

0,4-0,6

0,3-0,5

0,4-1,0

0,21-1,0

Tlenoterapia - toksyczność

- Toksyczne zredukowane metabolity - wolne rodniki - O_2 , H_2O_2 , OH^- , powodują peroksydację lipidów, uszkodzają błony komórkowe, surfaktant
- Upośledzenie oczyszczania śluzowo-rzęskowego, niedodma absorpcyjna
- Zniesienie hipoksycznego napędu oddechowego u pacjentów z COPD
- Zwłóknienie pozasoczewkowe u noworodków
- Aktywacja makrofagów

Stężenie tlenu w gazach oddechowych ma być tak wysokie jak potrzeba i równocześnie tak niskie jak to możliwe.

Nawilżanie i ogrzewanie gazów oddechowych

Główna funkcja górnych dróg oddechowych to przewodzenie, ogrzanie i nawilżenie gazów wdychanych

Po przejściu przez nos powietrze ma 34°C i 80% wilgotności względnej

Oddychanie suchymi i zimnymi gazami prowadzi do powikłań:

- wysychają błony śluzowe
- czynność rzęsek jest zahamowana
- zalega wydzielina
- powstają ogniska niedodmy
- powstają owrzodzenia błony śluzowej
- dochodzi do skurczu oskrzeli
- dochodzi do infekcji

- **Nawilżacz i kondensator wilgotności („sztuczny nos”)**

Niewydolność oddechowa

- Podział
- Objawy
- Ogólne zasady leczenia
- **Szczególne postacie**

Szczególne postacie niewydolności oddechowej

- niewydolność oddechowa związana z okresem pooperacyjnym
- astma oskrzelowa i stan astmatyczny
- odma opłucnowa
- zaburzenia oddychania występujące w czasie snu

Niewydolność oddechowa związana z okresem pooperacyjnym

1. Zmniejszona objętość płuc (VC o 50-70%, VT, FRC o 35%)
2. Ograniczona ruchomość przepony i ścian klatki piersiowej
anestetyki, ból
3. Upośledzenie kaszlu

Leczenie:

- monitorowanie saturacji krwi tętniczej po operacji (3 doby po operacji w nadbrzuszu, 4 doby po torakotomiach)
- tlenoterapia, ewentualnie przedłużona wentylacja zastępcza
- znieczulenie zewnątrzoponowe ciągłe
- fizjoterapia, jak najwcześniejsza rehabilitacja

Stan astmatyczny

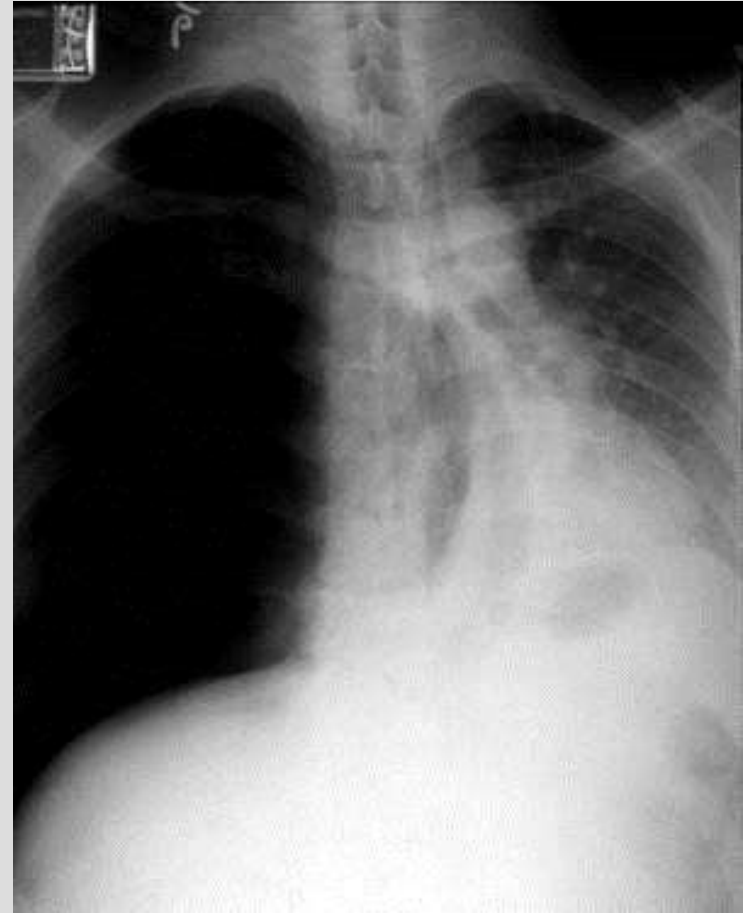
- skurcz oskrzeli (wzrost ilości wydzieliny, obrzęk)
- duszność wydechowa (pułapki powietrzne - $\uparrow$ FRC), hiperkapnia
- $\downarrow$ V/Q - hipoksja
- zwiększona praca oddychania
- tachykardia
- $\uparrow$ ciśnienia w tętnicy płucnej
- kwasica oddechowa
- $\downarrow$ rzutu serca

Stan astmatyczny - leczenie

- tlenoterapia, jak najpóźniej respirator
- nawodnienie, uspokojenie chorego (bez leków)
- β -mimetyki w nebulizacji (salbutamol, terbutalina) i we wlewie (Salbutamol 0,5 mg, a następnie 5-20 mg/min, Terbutalina 0,5 mg s.c.), bromek ipratropium (Atrovent) w nebulizacji
- hydrocortison 200 mg co 6h, metylprednisolon 50-125 mg co 6h
- aminofilina - ???, 3 mg/kg przez 30 min, infuzja 0,5 kg/h
- adrenalina 0,2-1,0 mg i.v
- $MgSO_4$ - bolus 4g, wlew 0,4g/h
- halotan, ketamina

Odma opłucnowa

- zamknięta
- otwarta
- **wentylowa** - powietrze dostaje się do opłucnej w czasie wdechu, nie wydostaje się w czasie wydechu (szybko narasta odma prężna!)

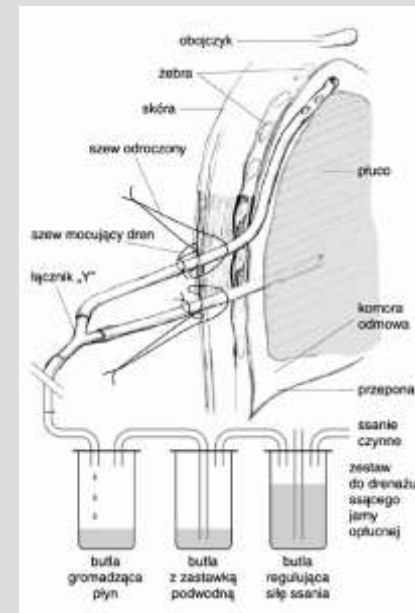

Odma opłucnowa - objawy

- nagła i szybko narastająca duszność
- nadmierne wypełnienie żył szyjnych
- odgłos opukowy, brak szmeru pęcherzykowego po stronie odmy
- tachykardia
- RTG brak rysunku płucnego, przesunięcie śródpiersia na stronę zdrową

Odma opłucnowa - leczenie

- Odmę wentylową należy jak najszybciej zamienić w odmę otwartą (wkłuć igłę w II lub III międzyżebrow).
- **Nie wolno podłączać chorego z podejrzeniem odmy do respiratora przed jej odbarczeniem !!!**
- wprowadzić dren do jamy opłucnej i połączyć z układem ssącym (drenaż czynny lub bierny)
- **drenaż bierny** - dren do słoja z wodą, ustawionego co najmniej 50 cm poniżej klatki piersiowej
- **drenaż czynny** - powietrze jest usuwane czynnie, jeżeli uzyska się rozprężenie płuca, należy zacisnąć dren, wykonać RTG klatki piersiowej. Jeśli płuco jest prawidłowo rozprężone, dren można usunąć 12-24h po zaciśnięciu drenu

Zaburzenia oddychania występujące w czasie snu

- **obstructive sleep apnea (OSA) spowodowane anomaliami zwężającymi górne drogi oddechowe**
- **niebezpieczne epizody hipoksemii, okresy bezdechu, przerywany sen, chrapanie, nagłe budzenie, uczucie zmęczenia, zły nastrój, zlewne poty, suchość w gardle**
- **nadciśnienie płucne, zaburzenia rytmu serca, nadciśnienie tętnicze**
- **pacjent z zespołem OSA stanowi duże ryzyko anestezyjologiczne, częste choroby towarzyszące, trudności w utrzymaniu drożności dróg oddechowych, środki anestetyczne powodują wiotkość mięśni gardła - szczególna uwaga w chirurgii krótkoterminowej**

Dziękuję za uwagę

CMV?

SIMV?

CPAP?

BILEVEL?

PEEP?

Ciąg dalszy - 19.03.2012